

ΘΕΑΤΡΟ

Τό 'Ελληνικό Δραματολόγιο καί ἡ 'Εταιρεία Ἑλληνικῶν Θεατρικῶν συγγραφέων—Δ. Μπόγρη: «Τό κορίτσι τοῦ λιμανιοῦ». Θέατρο «Μακέδο», 'Εταιρεία 'Ελληνικοῦ Θεάτρου.

Τῆ δέιψη—οἱ συνέχεια—παράσταση ἑλληνικοῦ θεατρικοῦ ἔργου ἀπό τῆ νεοσύστατη 'Εταιρεία 'Ελληνικοῦ θεάτρου βγήκε καί προλόγησε ὁ κ. Ἀσημακόπουλος, μέ τήν ιδιότητα τοῦ προέδρου τῆς 'Εταιρείας 'Ελλήνων Θεατρικῶν Συγγραφέων.

Βγήκε καί πείνεσ τὸν ἄξιο συγγραφέα καί τὸ θέατρο πού ἀνέβαζε τὸ ἔργο του. Μά, τὸ κυριώτερο—πέρα ἀπὸ τὸν ἔπαινο ἐνὸς συγγραφέα καί ἐνὸς θεάτρου—ἔκαμε τὸ χρέος του σὺν ζωντανῶς ἐκπρόσωπος ἐνὸς ζωντανοῦ πνευματικο-ἐπαγγελματικοῦ Σωματείου: Μὰς ἔδωσε δηλαδή ἓνα θετικό δεῖγμα τῆς ἀγωνιστικῆς ἐκείνης διαθέσεως πού—δὲξά σοι ὁ Θεός!—φαίνεται νὰ ἐμπνέει—ἐπιτέλους!—τὸ σύγχρονο Πρόσθετο τῆς 'Εταιρείας. Μιάς ἀγωνιστικῆς διαθέσεως πού ἔχει γιὰ σκοπὸ τῆς ν' ἀποκαταστήσει τὸ ἑλληνικὸ θεατρικὸ ἔργο στὴ θέση πού τὸ εἰσφέρει. Δηλαδή στὸ κέντρο τῆς προσπάθειάς γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ Νεοελληνικοῦ θεατρικοῦ μας πολιτισμοῦ.

Μποῦνο τον! Γιατί τὸ πῶσο μάταιο, ἐφήμερο καὶ ἀνεμώπαστο εἶναι τὸ θέατρό μας, διακρῖνεται ἔχει γιὰ βασικὸ του κεφάλαιο καί θεμέλιο τῆς νιότητος παραγωγῆς, ἀποδείχεται ἀπὸ τὴ βαθειὰ κρίση του. Τὴν κρίση του κάθε φορὰ πού δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ γαργαλίσει, νὰ ξεγελάσει καί νὰ συγκρατήσει τοὺς θεατῆς του μέ τὴν ἀντιπνευματικὴ καὶ ἀλέθηρα ἐκείνη μέθοδο του σκηνοθετοῦ ἀρχοντοχωριατισμοῦ πού ἐφαρμόζεται στὴ σύγχρονη κρατικὴ μας σκηνὴ καί πού οἱ ὑπεύθυνοί της ἔφτασαν στὸ μακά-

ριο σημεῖο νὰ τὴν ὀνομάζον... Παράδοση!

Παράδοση ὡστόσο δημιουργεῖται μονάχα μέ τὸ δραματολόγιο. Καί θεατρικὴ παράδοση, σὲ κάθε χώρα, θὰ πεῖ: ἀνάπτυξη καί καλλιέργεια τῆς νιότητος παραγωγῆς. Μονάχα τὸ θέατρο ἐκεῖνο πού ἔχει γιὰ βάση του τὸ δραματολόγιο τῆς χώρας του δὲν φοβᾶται τὸν μπαμποῦλα τῆς κρίσεως. Μονάχα αὐτὸ ἀντέχει στὸν κινηματογραφικὸ οἴφωνα. Στὴ βαρεμάρα τοῦ θεατῆ νὰ γεύεται... ἀποικιακὰ προϊόντα ἀπὸ τρίτο χέρι. Στὴν ἀηδία του νὰ βλέπει καί ν' ἀκούει ξένους ἥρωες καί κηρύγματα πού ὁ κινηματογράφος τοῦ τὰ προσφέρει μέ γνήσια ὑπόκριση καί μέ πληρότητα θεαματικῆ. Τέλος μονάχα τὸ νιότητο δραματολόγιο εἶναι κείνο πού δημιουργεῖ γνήσια ὑποκριτικὴ τέχνη, ἀληθινὴ ἐκφραστικὴ παράδοση στὴ σκηνοθεσία, στὴ σκηνογραφία καί, τὸ κυριώτερο: ἀσθηματισμῶς, οἰκουμένως καί παράδοσης σὲ κοινὸ.

Ἄς συνεχίσω λοιπὸν ἡ 'Εταιρεία 'Ελλήνων Θεατρικῶν Συγγραφέων τὴ σταυροφορία πού φαίνεται ν' ἀρχίζει. Ἄς τῆ συνεχίσω μέ ἀλύγιστο θάρρος καί μέ τὴν πεποίθησι δι' προσφέρει στὴ ζωὴ τοῦ θεάτρου μας ὑπερησία πολιτικὴ καὶ ιστορικὴ. Πιστεύω δι' τὸ ἔργο τῆς θὰ τόχει διολκλήρωσι διακρῖνεται μέ τὴ διαφώτιση, μέ τὴν προπαγάνδα καί μέ πρακτικώτερα μέτρα (ὅπως ἡ εἰσήγησι προστατευτικῶν νόμων γιὰ τὴ νιότητι παραγωγῆς) σπᾶσει κάθε πρόληψη, δυσπιστία καὶ ἑλλειψη κατανόησης ἀνάμεσα σὲ κράτος—συγγραφεῖς—θεατῶνες—ἠθοποιούς καί ἀνοίξει διάπλατα τὴν πόρτα τῶν θεάτρων μας σὲ τὸ καλὸ ἑλληνικὸ θεατρικὸ ἔργο. Γιατί πρέπει νὰ προστίθουμε ἀκόμα καί τοῦτο: Ὅτι ἡ νίκη μας θὰ εἶναι μισερὴ καὶ ἀνολοκλήρωτη—ἂν ὄχι καὶ βλαβερὴ—ἐφ' ὅσον θὰ προσπαθοῦμε νὰ συναγωνισθῶμε τὸν σκηνοθετοῦ ἀρχοντοχωριατισμὸ τῆς ἐπίσημης σκηνῆς μέ τὸν ἀρχοντοχωριατισμὸ καί τὴν ἐξωτερικὴν προχειρολογίαν ὀρισμένων ἔργων τῆς νιότητος παραγωγῆς πού ὀνομάζονται ἔργα ἐπιτυχίας καί πού—δυστυχῶς δὲν εἶναι παρὰ ἔργα... ἀνεργαῖα ἢ—καλλιτέρα—ἔργα «ἐπιτυχίας» ἠθοποιῶν καί.. διαφθορᾶς συγγραφέων! Μιὰ τέτοια ἐπιτυχία θὰ δημιουργήσῃ μίαν ἀντιπνευματικὴ ἑλληνικὴ δραματολογικὴ «παράδοση», πλὴν στὴν ξενοβλαβῆ (κατὰ τό. φρενοβλαβῆ) «παράδοση» τῆς σύγχρονης κρατικῆς μας σκηνῆς.

Τὸ δόγμα «δὲν ἐπάχουν καλοὶ συγγραφεῖς καί ἐπάχουν μονάχα καλὰ θέατρα» ἡ 'Εταιρεία 'Ελλήνων Θεατρικῶν Συγγραφέων ἔχει χρέος νὰ τὸ ἀντικαταστήσῃ τὸ γρηγορώτερο μέ τὴν ἀλήθεια πού λέει δι: Δὲν ἐπάχουν κακοὶ συγγραφεῖς καί κακὰ θέατρα. Ὑπάχουν μονάχα κακὲς θεατρικῆς συνήθειες πού πρέπει ν' ἀπομονωθοῦν καί νὰ νικηθοῦν μὴ γιὰ πάντα.

Τὸ «Κορίτσι τοῦ λιμανιοῦ» σημειώνει—κατὰ τὴ γνώμη μου—ἓνα ἀξιοζήλευτο σταθμὸ ὠριμότητος στὴ θεατρικὴ συγγραφικὴ προσφορὰ τοῦ Δημήτρη Μπόγρη.

Εἶναι, δίχως ἀμφιβολία, ἡ ἀριώτεση—ἀπὸ αἰσθητικῆ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τεχνικῆ ἀποψη—δημιουργία του μέχρι τώρα. Ἄν στὴ «Δρόκαινα» καὶ στ' «Ἀρραβωνιάσματα» (δὲ μιλῶ γιὰ τὰ λιγώτερο ἐνδιαφέροντα ἔργα του) μᾶς ἔδωκε τὸ μέτρο ἐνὸς συγγραφέα με... μερακλωμένη διάθεση καὶ μὲ σίγουρο τὸ ἐνοστιχτο καὶ τὸ τάλαντο τῆς σκηνῆς, στὸ «Κορίτσι τοῦ λιμανιοῦ» μᾶς παρουσιάζεται μὲ κατασταλαγμένη τὴν παρατήρησή του γύρω ἀπὸ τὸ πρόβλημα τοῦ κοινωνικοῦ ὄντος καὶ μὲ ἄριστο τὸ σκηρικὸ συγγραφικὸ του ἐξοπλισμό.

Ἡ ἥρωίδα του εἶναι ἓνα κορίτσι ποῦ ἀλλοῦ ἀγαπᾷ κι ἀπὸ ἄλλον ἀγαπιέται. Κοιτᾷ καὶ τριμμένο τὸ θέμα, θὰ μπορούσε νὰ γίνεαι φτηνὸ καὶ βαρετὸ θέμα στὰ χέρια ἐνὸς συγγραφέα ποῦ βλέπει ἄβυσθα καὶ ρηχὰ τὰ

φαινόμενα τῆς ζωῆς. Μὰ ὁ Μπόγρης, ὡς ἓνα σήμετο, ψάχνει γερὰ τίς αἰτίες κι ὡς ἓνα σημετο προχωρεῖ θαρραλὰ σὲ παρουσίασμα τῶν ἠρώων του μέσα στὴν «εἰδικήν» ἐκείνη ἀμόσφαιρα τοῦ περιβάλλοντος ποῦ πεδουκλώνει τὴν ἐλεύτεση βούλησή τους καὶ ἐξαναγκάζει τὰ ψυχικὰ τους κινήματα καὶ τίς πράξεις των νὰ εἶναι τέτοια καὶ ὄχι ἄλλα. Ἀντρωμένος ὁ ἴδιος ἀπὸ τὸ δῆος τῶν φαινομένων, πασιζει νὰ δώσει στὰ πρόσωπά του μιὰν ἤρεμη κρίση καὶ αἰσθησι τῆς πραγματικότητος, καὶ οὐρώνει τὴν ἥρωίδα του σὲ ἐπεύθυνες πράξεις, δίχως καθόλου νὰ τὴ συντοίβει. Ἔτσι, οἱ πράξεις αὐτῆς (ποῦ ἀποτελοῦσαν ἄλλοτε τὸ τραγικὸ σκόπεδο γιὰ ἓνα φινάλε δραματικῆς κάθαρσης) στὰ χέρια τοῦ συγγραφέα γίνονται ἀφετηρίες γιὰ τὴν ἀναζήτησι μιᾶς νέας ἐξόρμησις γιὰ τὴν κατάχρησι τῆς ζωῆς. Ἡ «παρακλιανθησι» καὶ ἀιμασθεσι» κόρη, ὁ «μυριακωμένος πατήρ», ὁ «κατηραμένος διαφθορῆς» καὶ ὁ «ἀνυχος ἐρασιγῆς», δὲν αυτοκτονοῦν, δὲν .. κονουλώνονται, δὲν γίνονται βορὰ κανενὸς φοβεροῦ καὶ μυστηριώδους Μολώχ ποῦ διρᾷ αἷμα σὰν τὸ δρόκο τοῦ παραμυθιοῦ. Στὸ «Κορίτσι τοῦ λιμανιοῦ» ὁ Μολώχ αὐτὸς εἶναι κατὰ κάποιον τρόπο γνωστὸς καὶ ἑλάχιστο μυστηριώδης. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ «μοιρατες» πράξεις δὲ σακατεύουν τὰ πρόσωπά του. «Πασκίστε, παιδιά μου, νὰ ξαναφτιάσετε ἀπὸ τὴν ἄρχὴ τὴ ζωὴ σας πὸς ἐύτεση!»—συμβουλεύει ὁ γέρο Κόσκορας τὴ «εντροπισωμένη» κόρη του καὶ τὸ νέο ποῦ δὲν ἀγαπήθηκε. Καὶ στὸ σήμετο αὐτὸ ἡ ἀβλαία κλείνει. Οἱ ἀφορισμοὶ τοῦ «μυστηριώδη Μολώχ» (περὶ τιμῆς κλπ.) ποῦ τὸν ἐκπροσωπεῖ ἡ θεία Κατίγκω (καὶ ποῦ μᾶς συγκινοῦν βαθιὰ καθὼς ἐκτοξεύονται ἀπ' τὸ στόμα τῆς ἀπάνω στὴν κατάλληλη ὥρα) μένουν στὴ μνήμη μας—τελικὰ—σὰν ἄγρια φαντάσματα ἐνὸς κόσμου ποῦ σβύνει ἢ καὶ ποῦ, νὰ τον : ἔσβυσε κιόλας!

Τὸ «Κορίτσι τοῦ λιμανιοῦ» πρέπει νὰ χαίρειται σὰν ἓνα νέο ἀπόχημα τοῦ νεοελληνικοῦ κλασικοῦ μας δραματολογίου. Σὰν περιεχόμενο καὶ σὰν φόρμα, εἶναι μιὰ προσέχισσι καὶ, μαζί, μιὰ ἀπάντησι σὲ τὸ πρόβλημα ποῦ τοποθέτησε ὁ ἀξέχαστος Π. Χόρν μὲ τὸ «Φιντανάκι» του. Περισσότερη τέχνη καὶ ποιήσι στὸ «Φιντανάκι», περισσότερη αἰσιοδοξία καὶ σκέψη στὴν Ἄννα τοῦ Μπόγρη. Ἐργὸ ρεαλιστικὸ καὶ πλατιά ἠθογραφικὸ τὸ «Κορίτσι τοῦ λιμανιοῦ», βεβαιεται πολὺ κοντὰ ἴσως σὲ αὐριανὸ ἑλληνικὸ θεατρικὸ ἔργο. Ἀηλαδὴ σὲ ἔργο ἐκεῖνο ποῦ, μαζί μὲ τὰ δυὸ αὐτὰ προηγούμενα, θὰ δώσουν σὲ μιὰν ἄγρια τριλογία τὴν πλείριαν εἰκόνα τῆς λαϊκο—μικροασιατικῆς ζωῆς στὴν ἑλληνικὴ πρωτεύουσα. Τὸ ὅτι τὸ «Κορίτσι τοῦ λιμανιοῦ» βγήκε ἀπὸ μιὰ προσπάθεια διασκευῆς τοῦ «Γενάσιου» προσθέτει μεγαλύτερη ἀξία ἀκόμα σὲ τὸν συγγραφέα ποῦ κατάφερε νὰ ζωντανέψει ἓναν ἄνοστο μῦθο μεταμοσχευόντάς του ζωὴ ἑλληνικὴ μὲ ἀδρούς καὶ ἀληθινὸς χαραχίτες. Γιὰ καὶ θὰ μπορούσε νὰ ψέξει ἴσως κανένας τὸν Μπόγρη. Γιὰ τὸ ὅτι, σκαρώνοντας τὸ ἔργο του, ἔδειξε πὼς ξέρει νὰ βλέπει πολὺ βαθύτερα καὶ πλατύτερα ἀπ' ὅσο μᾶς παρουσιάζεται νὰ βλέπει καὶ νὰ λέει μέσα σὲ «Κορίτσι τοῦ λιμανιοῦ».

Δεν θέλω να ισχυριστώ με τα παραπάνω ότι το «Κορίτσι του λιμανιού» σιάθηκε από την άρχη ως το τέλος ένα παραστασιακό πατηγύρι. Ισχυρίζομαι ωστόσο ότι το πατηγύρι αυτό πραγματοποιήθηκε στις σκηές εκείνες που το έργο έδινε τις ανάλογες ευκαιρίες. Και το ίδιο γιατί ής μην φανταστεί κανείς ότι, με την έκφραση «άριστο και ωριμο άπλόγημα» του νεοελληνικού μας δραματολόγιου, θέλω να παρουσιάσω το «Κορίτσι του λιμανιού» σαν ένα έργο δίχως σκηές που θα μπορούσαν να είναι

και ζωντανώτερες, και λιτότερες κ' ύποβλητικότερα γραμμένες.

Πατηγυρική λοιπόν, στο σύνολό της, θα χαρακτηρίσω την έπιτυχία των ήθοποιών που έλαβαν μέρος στο παρουνάισμα του έργου του Μπόρη. Για να εκφράσω μάλιστα το κοινό αίσθημα και για να τιμήσω τη φανερή ευσυνείκη επίδραση που άσκησε το γνώριμο χωράφι στην προσωπικότητα των εομηνευτών του έργου, θ' αναφέρω εδώ—πρώτον ανάμεσα σ' όλους—τόν θαυματού και εύσωστα χαρούμενο τρόπο που εκέντησε ό νέος ήθοποιός Μήλας τόν ρόλο του Θανάση—ένός σνηθισμένου τύπου παραγιού της ελληνικής ταβένας. Το σκηικό παρουνάισμα του μικρού αυτού ρόλου, από τόν Μήλα, εντύχθηκε ν' αναδείξει μεγάλο ένα «ρολάκι» και ν' αναγεώσει το ενδιαφέρον μας γύρω από έναν τύπο της σύγχρονης ήθογραφίας μας που θα μπορούσε να τόν θεωρήσει κανείς εξαντλημένον από την πολλή χρήση. Ο Μήλας έχει τάλαντο πλούσιο και πηγαίο. Η δουλειά του σ' αυτό το ρόλο στάθηκε μιá αισθητική χαρά τόσο γνήσια κι άλοζώντανη, τόσο φρόσκια και—θάλεγα—παιδικά άγνή, ώστε να κρατήσει αδιάπλωτο το κέφι του κοινού από την άρχη ως το τέλος του έργου. Μπράβο του λοιπόν και σ' ανώτερα!

Τό δυνατό και πλούσιο λαϊκό έρωτικό του Καρούσου, και της Μιράντας τό άπέριτο εκφραστικό μπρίο, τούς έβοήθησαν σιό να μās δώσουν άλοζώντανους και χαριτωμένους τούς κεντρικούς ήρωες του έργου: τόν Σάσαλο και την Άννα. Είναι ιδιαίτερα αξιοσημείωτη ή έπιτυχία της Μιράντας σιό πρόσωπο του ζωντανού αυτού κοριτσιού με την πλούσια ύγεια και τόν αυτεξούσιο χαραχίτη, που έρχεται να επικενρώσει άλλη μιá φορά την άρμονιότητα της σιό τέτοιους ρόλους. Η Έβα Έταγγελίδη ξαναζωντάνεψε και ίσως ξεπέρασε τις θαυμάσιες αποδόσεις της στην εομηνεία του ώρσιου ρόλου της θειά—Κατίγκως. Μάθημα ύποκρισης, εδουνειδησίας και αγάπης για τη δουλειά της, ή κάθε κίνηση και δ κάθε λόγος της. Ο Αργύρης μās έδωσε έναν έξοχο, καλοκάγαθο και πολύμαθο άπ' τό βάσανο της ζωής γερο-Κόσχορα. Έχει τάλαντο και θα προκόψει σιá σίγουρα. Φτασμένος, έλευτερος κι άνετος κλλιτέχνης ό Γ. Βλαχόπουλος, σιόν ρόλο του Ύφαντη, ξελλίσσεται σ' έναν από τούς πιο διαλεγτους κωμικούς μας κατατερίστες. Η Ραντοπούλου σιάθηκε μιá εξαιρετικά χαρούμενη εκφραστική νότα με τόν άνετο και συναρπαστικό τρόπο που μās έδωσε τόν τύπο του άρεματίστου και θεομάιμου θηλυκού σιόν ρόλο της Φρόσως, ένό ή Παίτατζή μās πρόσφερε ένα μοναδικό και τέλεια χαρακτηριζόμενο στυμιότυπο της έλαφρης Γκάρομπο. Ο Μαρίνος, παρόλη την έπιτυχημένη σιό γενικές γραμμές εομηνεία του σιόν ρόλο του Άγγελίδη, θα κερδίσει περισσότερο διαν, άλαφρώοντας από μερικές κακές εξεις «ο γολής», τις αντικαταστήσει με τόν έλευθερον άγέρι της έλευτερης σκηικής πείρας. Ο Νέζος με την εδουνειδησία και την εκφραστική τον αληρότητα, μαζί με τη Μ. Γιαννίδη, συμπλήρωσαν άστια της παρασταση εομηνεόντας άστια τούς μικρούς επεισοδικούς ρόλους των του Παίδα και της κ. Γαζή.

Η παράσταση, έκτός από την επίδειξη μās άρετά ζωντανής ρεαλιστικής σκηνογραφίας που τη χρωστούσε σιόν κ. Μιλέτη Γκοργκάκη, είχε και για μεγάλο, κωφόν ήρωά της τόν σκηνοθέτη Πέλο Κατσιλή.

Δεν καταλαβαίνω, με την αλήθεια, γιατί αυτό τό... κωφτούλι του όνόματός του από τό πρόγραμμα, άφού ή γόνιμη έργασία του στην ώραία τούτη παράσταση σιάθηκε τόσο αισθητή. Τιμωρώ λοιπόν την άταξία του και τόν.. ξεσκεπάζω.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΣΚΟΥΛΟΥΔΗΣ